

hartige dis-
middel zijn.
de eenheid
wanneer dat
eten terug-
ik. Niet om

nin of meer
ik die be-
wegmaalen
M.I. is het
g bestreden

die bij het
n. En het is
e vraag,
eerd betoog
brassant, te
05, 1942 en
ge eeuw. En
theologen is
id van cita-
dése dwin-
dat de be-
n geest zijn
ontken) —
w van strijd
rd vanwege
kunnen de
ederlijke en
die (volgens
en spraken
En waar-
dozen geest
Vaarom die

Dr Dijk ver-
en infra-
zijn daarop
fette binnen
Dr Dijk van
zeggen als
infra: „dat
k en in de
r theologie,
hoezeer het
ken samen-
ig van den
samenbond;
geslacht der
het geestes-
toonen, dit
lat de vrede
Tóen een
jke vervol-
in Kuypers
e bulgings-
n den geest

hoofdvraag
t uit, van-
33 en 1866
leden: „De
veede gene-
theologisch
gestippeld,
t felt heeft
en na 1892
jd tuaschen
weest, dan
r veel ver-
woorden;
en een vers
et met ons
Smilde dat
de Dordt-
en infra-
de misère
1830 maar
varen onze
even? Wat
a decreten?
In 1942 en
t, dan zou
idende uit-
n" moesten
idigheden",
kerkelijke
(pag. 346).
Dr Smilde
b schrijft:
oals Prof.
r een prac-
achter bij
want die
lsschriften,
volgens de
sarheid en
3 en 1866
belangrijke
derheid en
en althans
panten van
rft en be-
at, diepere
e weet hij

dat? Hebben de kerkelijke deputaten van 1942 en daarna de gewenschte opklaring gebracht? In 1946 moet hun synode zelf erkennen, „dat de door de voorgaande Synode in het werk gestelde pogingen tot verduidelijking niet bij allen (!) gewenschte opklaring gebracht hebben” (overweging 3 voor de vervangingsformule).

Deputaten, synodebesluiten, die moeten de geloofsbezinning leiden en activeren, volgens Dr Smilde e.s.. Hij weet voor de besluiten van 1866 slechts één verontschuldiging: „dat er geen meerderheid was voor een scherper, concreter, beslister geformuleerd besluit. Daarom liet men het dogmatisch geschildpunt in het midden en bepaalde zich tot een verzoenende formule en een praktische vermaning aan het adres van beide partijen” (50). De meerderheid — daar hebben we weer dien afgod van de gedeformeerde kerk! Precies dezelfde als bij Dr Dijk in zijn voorwoord, als hij zegt, dat Dr Smilde „met een overvloed van bewijsmateriaal aangetoond heeft, dat in 1905 en 1942 en 1943 ligt in de lijn van de Kerken van 1834, al klonken er in die Kerken nog wel andere stemmen, die echter nimmer de vocalen der meerderheid waren” (wie Dr Dijk kent, hoort het hem zeggen!).

De meerderheid, die beslist, en daarmee uit. Dat is de theorie van de gedeformeerde kerk. Maar de gereformeerde zegt: de meerderheid moet nauwlettend toezien, dat zij het geweten van de minderheid niet door haar macht gaat aanranden. Dat hebben onze vaders voor oogen gehouden. Toen in 1902 de meerderheid besloot tot opheffing van de Theologische Hoogeschool te Kampen, weigerde de minderheid der synode-leden, zich daaraan te conformeren. Toen heeft de meerderheid nog zooveel respect voor de eenheid der kerk betoond, dat zij besloot, het voorstel nog niet uit te voeren. Waar is die geest gebleven? Volgens Dr Smilde e. a. zou die in 1905 verdwenen zijn, en zouden de beslissingen van die synode bedoeld zijn als toetssteen voor ambtelijke zuiverheid. Maar hoe kon dan diezelfde synode van 1905 na jarenlang grondig onderzoek een zin uit art. 36 van de Belijdenis schrappen, om de gewetens der broeders geen onverantwoordelijke lasten op te leggen? Dat was de geest van 1905. Totaal anders dus dan de geest van 1942, die handhaving en uitvoering van alle synodebesluiten elschte „à tout prix” (om in de taal van Dr Dijk te spreken). L. DOEKES.

OPVOEDING EN O NDERWIS

SAMENWERKING?

Eenigen tijd geleden kwam bij Kok te Kampen uit: „Noodzakelijke voorwaarden van Schoolhervorming en Onderwijsvernieuwing”. (Lager Onderwijs) door Drs L. van Klinken.

Allerlei omstandigheden beletten me dit werkje te bespreken. Toch vind ik het te belangrijk om er niet de aandacht op te vestigen.

In het Voorbericht zegt de schrijver, dat hij zich niet in de eerste plaats richt tot den engeren kring der geestverwanten, maar dat hij bedoelt allen, die het volksonderwijs zien als een nationale zaak, in het schooldebat te betrekken.

Daarbij spreekt hij de hoop uit, dat deze studie mag bijdragen tot verdieping van inzicht in de schoolsituatie ten onzent en tot een beter verstaan en waardeering van elkaars overtuiging, opdat zou de weg geëffend worde voor een samenwerking op reëel-principiële grondslag.

In zijn Inleiding merkt de auteur op, dat de roep om schoolhervorming en onderwijsvernieuwing er niet een is van vandaan of van gisteren. Een halve eeuw reeds is deze zaak, met meerdere of mindere urgentie, aan de orde geweest.

En toch kwam het niet tot een bevredigende oplossing: De school bleef in haar stijl vrijwel dezelfde. De oorzaak daarvan meent hij o.a. te vinden in allerlei persoonlijke gevoeligheden en diep-gewortelde resentimenten, anthropologische en sociologische factoren.

Thans kunnen en moeten, naar zijn meening, vele van die „steen des aanstoots” worden opgeruimd om — nu de zaak van schoolhervorming en onderwijsvernieuwing voor ons land tot een levensnood is geworden — den weg van samenspreking en samenwerking in nationale saamhoorigheid vrij te maken.

Eerste voorwaarden daartoe zal moeten zijn: bezinning op de noodzakelijke voorwaarden onder welke schoolhervorming en onderwijsvernieuwing pas mogelijk is en — eventueel — straks werkelijkheid kan worden.

Terecht merkt hij op dat men terdege rekening zal moeten houden met het historisch gegroeide om tot inzicht te komen in de problematiek van het heden, immers: In 't verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal.

Vandaar dan ook dat hij komt tot de volgende logische indeeling van zijn werk:

Ia Welke levens- en wereldbeschouwing ligt ten grondslag aan de huidige school?

Ib Onder welke invloeden is de drang naar schoolhervorming en onderwijsvernieuwing in de laatste halve eeuw ontstaan?

II Bezinning op de noodzakelijke voorwaarden, welke verkregen werden uit de geschiedenis van ons schoolwezen en zulke, die zich in den actueelen nood van het heden als onafwijsbaar doen kennen.

En dan volgt een zeer oriënterende les der historie. Hier spreekt de meester, die de geschiedenis van ons schoolwezen en den ontwikkelingsgang van de psychologie kent.

Het is een genot dit gedeelte van het werk te lezen. 't Is evenwel mijn bedoeling niet, hier nader op in te gaan. Wel wil ik ieder, die belang stelt in deze materie aanraden dit gedeelte nauwlettend te bestudeeren. Het is de moeite waard!

In het tweede deel van zijn studie voert de auteur een pleidooi voor meerdere vrijmaking van het onderwijs van staatsbemoeiingen. Hij wil herstel van de ouderrechten, erkenning en eerbiediging der onderscheiden principiële verschillen op onderwijsgebied met rechtsgelijkheid t.a.v. de publieke kas. De school moet zich haar plaats en taak temidden en in dienst van andere levensgemeenschappen meer bewust worden en uit haar isolement treden.

Elk der drie richtingen: de R.-Katholieke, de Reformatorisch-Christelijke en de Humanistische moeten, overeenkomstig eigen principe en met inachtneming van het nationaal belang komen tot een eigen organisatie en eigen toezicht. En daarom voor elke richting een verband van vrije groepsscholen met Ouderraden, Districtsraden en een Paedagogische Centrale met daarnaast een Onderwijs-departement als administratief lichaam.

Maar — om de nieuwe schoolorganisatie te verwerkelijken, is samenspreking en samenwerking tusschen de drie richtingen op reëel-principiële grondslag noodzakelijk. En daarvoor is het nu „de gevoelige periode”.

„Innumers”, zoo redeneert Van Klinken, „de gemeenschappelijke verdrukking heeft het nationaal besef versterkt en hen, die voorheen als burgers van hetzelfde land van elkaar vervreemd waren geraakt, nader bij elkander gebracht. Er is een nationale saamhoorigheid gegroeid, zooals het Nederlandsche volk sinds lange tijden niet gekend heeft.

Bij den opbouw van ons volksleven moeten we uit ons zelfgenoegzaam, onvruchtbaar isolement treden om, waar maar eensgezins mogelijk, tot samenspreking en samenwerking te geraken. Toenadering eischt Gods orde en der tijden nood”.

Met instemming haalt hij aan wat Prof. Dooyeweerd schreef in „Nieuw Nederland”: „De nationale eenheid wordt niet verkregen in een onmogelijke neutraliteit t.a.v. de diepste vragen van levens- en wereldbeschouwing, maar in 't besef van een solidariteit en wederzijdse verantwoordelijkheid voor elkander binnen eenzelfde nationale gemeenschap. Daartoe moet gebroken worden met den exclusivistischen geest, die in het verleden zoo vaak het wezenlijk contact tusschen de verschillende geestelijke stroomingen in ons volksleven onmogelijk maakte; met de geestelijke tyrannie en hooghartigheid, die andersdenkenden van het eigenlijk gesprek uitsluit en slechts oor heeft voor de instemming binnen den kring van gelijkgezinden. De waarachtig begrepen Antithese beteekent missie-taak, geen isolement met geblindeerde vensters”.

Van Klinken meent, dat de Vrije Groepsschoolorganisatie het initiatief tot samenwerking op onderwijsgebied zullen moeten nemen om te voorkomen, dat de overheid, die toch ook haar taak en een geweten heeft, in de verleiding mocht komen de grenzen van haar bevoegdheid te overschrijden.

Hij wil een Nationale Contact-Commissie (N. C. C.), waarin maar niet incidenteel, doch permanent, een platform verkregen kan worden, waar men elkaar kan ontmoeten en t.a. waarvan de overheid, als groepen om de belangen van heel het onderwijs te behartigen, voorzover noodig en geoorloofd „coördinerend en stimulerend” kan optreden.

„Alleen de eendrachtsgedachte: samenwerking op principiële grondslag en dat in nationale saamhoorigheid, kan ons onderwijs en daarin heel ons volk werkelijk tot zegen zijn”.

Ziet de auteur dan geen gevaren? Zeker. Hij zegt, dat de gevaren van een nivelleerend streven terdege moeten worden onderkend, vooral waar dit er op gericht is de wezenlijke religieuze verschillen weg te synthetiseren.

Werkelijkheidszin kan niet gemist worden. „Maar”, schrijft hij, „de historie heeft over de synthese-pogingen in het verleden haar vonnis geveld. En ze luidt: een illusie.

De tijd van het: „Eén volk, één kerk, één school” behoort tot het onherroepelijk verleden”.

En verder: „Hoe kan men toch meenen, dat b.v. de Roomsche-Katholieken ooit accoord zouden gaan met de religieuze Eenheidsschool, als bedoeld met een Openbare school met den Bijbel.

Daarbij: er zijn er onder de ouders van leerlingen der Openbare school velen, die Bijbelsch onderwijs voor hun kinderen persé niet willen.

Men kan en mag hier toch niet dwingend optreden?” Tot zoover Van Klinken.

Ik vraag me af: Getuigt zulk schrijven van werkelijkheidszin?

In deze dagen kunnen we zien, wat men aandurft t.a.v. het Koninkrijk der Nederlanden!

Wat is toch de reden om te veronderstellen, dat men in de toekomst de verkregen rechten op schoolgebied zal ontzien!

Zouden de Roomsche-Katholieken weigeren accoord te gaan met de religieuze Eenheidsschool? Waarom? Als Rome haar eigen Katholieke school maar behoudt — en daar zal ze heusch wel voor zorgen — zou het haar dan niet volmaakt onverschillig laten, als men naast de hare één school creëerde, waar alle Protestantische kinderen onderdak vonden?

De P. v. d. A. zal op den duur geen genoegen nemen met tweeërlei Protestantische scholen. De schotjes moeten en zullen weg, m. n. op schoolgebied. Ik vrees, dat de komende tijd, — wie weet hoe spoedig — te zien zal geven, dat de aloude leus: „Eén volk, één school”, heusch nog leeft.

Dat is het gevaar dat dreigt van buiten.

Maar erger lijkt me nog het gevaar van binnen, en waaraan de samenwerking, die Van Klinken aanprijst, m.i. een ernstig symptoom is.

Maar daarover de volgende keer. K. v. H.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Niet lang geleden kwam het bericht in de bladen voor, dat een verloren gewaande opera van Bizet hervonden was. Deze opera bezong de groote daden van Ivan le Terrible, Iwan den verschrikkelijke, den geduchtsten despoot, dien Rusland ooit heeft gekend, tenzij.....

Ik vermoed, dat de huidige heerscher in dat land, die naar men vertelde, veel van Bizet houdt en van zijn „Carmen”, de vondst niet onaardig vinden zal. Iwan is daar thans in hooge eere.

Dat de tekst der opera verloren was gemaakt is niet heelemaal juist, want in 1944 is zij nog in Parijs opgevoerd. Alleen het slot ontbrak. Welnu — daarvoor zal onze tijd allengs wel zorgen.

Het is de bekende Engelsche romanschrijver, Aldous Huxley, die kortgeleden een merkwaardig artikel schreef over de twintigste eeuw als de eeuw der tyrannie, der tyrannen.

Hij begon met een woord van Tolstoj aan te halen, die eens opmerkte, dat de organisatie van ons staatsleven meer en meer gaat in de richting der despotie, aangezien elke victorie van wetenschap en techniek ons dichter zoude brengen bij de mogelijkheid, dat één man heel de wereld zou kunnen tyranniseren.

Hij had ook op Spengler kunnen wijzen, die beweerde, dat in onze democratie een stelletje van duizend brutale, alles durvende menschen de gansche macht zoude kunnen grijpen, en eens aan de macht, wie zou ze kunnen verdrijven? Het was even vóór Hitler kwam.

Wij zien thans, dus Huxley, deze dingen als voor oogen.

En hoezeer hij moge neigen naar allerlei mysticisme, hier toont hij niet dan werkelijkheden.

Talrijke vindingen, dus zegt hij, vergrooten de macht van hem, die haar in handen heeft.

Daar is de tank en de vlammenwerper en de vlieg-machine met haar bommen, straks de atoombom.

De revoluties wonnen eertijds met betrekkelijke geringe hulpmiddelen, maar wat zou een revolutionaire massa thans kunnen beginnen? Bovendien beschikt een politiemacht als de G.P.O. of de Gestapo over een miraculeuse inlichtingendienst, waarbij de middelen die een Fouché, Napoleons politiedirecteur, kende, kinderspel zijn.

Nu, wij weten daar wel iets van.

Het genie der uitvinders en de vindingen der techniek bieden den machthebbers dwangmiddelen, waartegen niets bestand is.

En aangezien de vrijheid der volkeren, zegt Huxley, te maken heeft met de beperkte macht der overheden, wordt deze vrijheid met den dag meer bedreigd, want in het hart van elk mensch schuilt wel iets van den gangster. De tijden zijn dus wel veranderd. Want het was in de achttiende eeuw, dat een Fransch moralist de verzuchting slaakte op hoe gemakkelijk wijze heel de samenleving ware te overrompelen.

Dit geldt zeker niet meer, als een tyrannieke macht, die alles durft, de teugels van het bestuur van den staat in handen heeft.

Zij kan doen wat zij wil, zij behoeft voor de mogelijkheid van verzet bijna niet meer te vrezen.

Want niet alleen zijn de machtsmiddelen, waarover zij beschikt, tot een ontzetting geworden, ook staat haar een wijze van propaganda ten dienst, die geen grenzen kent.

Voorheen, dus Huxley, kon een redenaar slechts enkele duizenden tegelijk bereiken, maar thans zet de machthebber zich achter de microfoon en zijn stem klinkt over heel de wereld.

En als de wereldheerscher eenmaal zijn troonzetel heeft bekomen, dan richt hij zijn leugen tot heel de

wereld en daar kan in geen uithoek der wereld eenig woord of daad van verzet rijzen, of de radio vertelt het hem, en de vliegmaschine zorgt binnen enkele uren voor zijn wraak.

De propaganda van den staat en de macht van den staat en de regeering door den staat is dan tot het uiterste geconcentreerd.

Daar kan geen woord meer worden gericht tegen den tyran, geen vinger zich meer tegen zijn wil verroeren, geen mensch zal kunnen eten of rusten zonder zijn wil. Hij is — almachtig.....

En onze idealisten, democraten, socialisten, of hoe deze lieden zich ook noemen, zien van dit gevaar niets en gaan met een wonderlijke verdwazing alles doen, om het leven naar deze concentratie der staatsmacht heen te voeren.

Huxley heeft misschien kennis kunnen nemen van de wijze waarop de socialist Blum, thans minister-president in Frankrijk, de idealen van het socialisme teekende in zijn jongste werkje, dat ik reeds noemde.

Deze zegt, dat de democratie van den staat ook moet leiden tot democratie in de maatschappij. Alles naar den regel der revolutionaire gelijkheid. Natuurlijk zijn niet alle menschen gelijk, maar de socialist zet ieder mensch op de voor hem precies geschikte plaats. Dat is blijkbaar een kleinigheid. En ook niet op de plaats, die hij begeert. Alle menschen zijn tevreden.

Alle bedrijf is in staatshanden. Alle macht geconcentreerd, maar tegelijk is ieder vrij.

Ook alle staten zijn vereenigd in een wereldbond, en die wereldbond heeft een soevereine macht, waaraan alle nationaal gezag ondergeschikt is. Die soevereine wereldmacht beschikt over alle geweldsmiddelen, terwijl de afzonderlijke staten ontwapend zijn. En die macht geeft den vrede, waarborgt dat alle goederen eerlijk worden verdeeld, zorgt voor alles en beslist over alles maar tegelijk zijn alle volken vrij en zelfstandig.

Is dit idealisme nu geen idiotisme? Toch komt het van een man, die nu Frankrijk redt en daartoe natuurlijk precies andersom handelt, als hij beschouwde.

Zulks leeft echter eenmaal uit, als de tyran, de wereldheerscher op den wereldthronus zit.

Zijn macht is, naar ook Huxley beseft, hierom onweerstaanbaar, omdat de menschheid meer en meer haar moreel besef verliest.

In New York, zegt hij, is een enquête gehouden naar de bladen, die het meest gelezen worden. De helft van het publiek las het meest gemeene blad, dat niet veel anders geeft dan verhalen van moord en echtscheiding.

Bekend is, dat de revolutionairen, die de wettige macht wisten omver te werpen, den tegenstand van het volk juist breken door allen moreelen band te breken en heel het leven prijs te geven aan de uitgieting van diertelijken lust.

Is eenmaal de zetel der revolutie vast, dan haalt men allengs de teugels weer wat strenger aan.

Deze methode is straks nauwelijks meer noodig. Want alles werkt in de richting der centralisatie van alle macht in handen van enkelen of van één, en alle geestelijke weerstand van de volkeren wordt meer en meer verbroken.

Daar moest, zegt Huxley, zorg zijn voor steeds grootere decentralisatie men behoorde dus allereerst te waken, dat heel het leven waarborgen heeft tegen den overmoed van tyrannen, maar het tegendeel geschiedt. Alle wetenschap en kunst en techniek en politiek en economie, en socialisme en democratie, het werkt alles in één en dezelfde richting: de tyrannie.

Huxley kent nog één middel, dat hulp zou kunnen bieden.

Hij wijst er op, dat ook medel grote macht hebben, maar zij moeten een eed afleggen, dat zij die nimmer tegen het welzijn der menschen zullen aanwenden.

Als men nu den mannen van wetenschap en techniek ook zulk een eed afvroeg? Maar hoe zou dat kunnen helpen, als men bedenkt, dat een man van moderne wijsheid, onze Schermerhorn, heeft gezegd dat een eed slechts relatieve waarde heeft?

Trouwens de techniek kon geen enkel ding vinden, van hetwelk geen misbruik kon worden gemaakt. Elke uitvinding was, naar Da Costa's woord, een stap ten hemel en ter hel.

De man, die het scheermes vond, hielp den barbier, maar Voltaire overwoog, dat zijn kapper hem ook de keel daarmee kon afsnijden, en daarom oordeelde hij, dat er altijd eenige godsdienst moest blijven bestaan.

Het was de wijsheid van het liberalisme der vorige eeuw. Godsdienst is goed voor een volk.

Huxley dacht aan een woord van Tolstoi.

Wij hadden eens een cultuurdichter, die de dingen beter zag. Da Costa.

Het was in het lied van 1840, dat hij de vreeslijke toekomst der tyrannie zag als de booze vrucht van de verlatenheid van den Drieënligen God en Zijn onfeilbaar Woord.

Machtige eeuwgeest der revolutie en omkeering aller goed begrip, wat hebt gij met uw heerlijkheid gedaan? Zoo stelt hij de vraag, en het antwoord is ons bekend:

„Ach: in die mengling, in dat misbruik, voelt gij u [leven]!

en zelfvolmaking, zelfvergoding blijft het streven ten koste van wat deugd en heiligheid het zij!

„Ach op den bodem der ontwijde Maatschappij

ligt tevens de eenheidszucht! Tot eenheid drijft de

[klemming] der opgespannen veer, tot eenheid de bestemming, maar buiten God den vloek der menschheid. Ja, da

[Man, die in het middelpunt zich eenmaal wringen kan van 't weefsel zonder gâ, dat onze leeftijd baarde, is meester van Euroop, ja meester van heel de

[aarde".

Wij zien duidelijker nog dan Da Costa den gang der

tijden. Hij lette voornamelijk op het beginsel, den revolutiegeest, het stijgend verzet tegen God en Zijn heiligen dienst.

Wij zien den weg gebaad voor de spoedige komst van den grooten tyran, van wien de Schrift ons spreekt, den antichrist.

Alles wijst op zijn toekomst. Alles werkt in zijn richting.

En wij weten niet wanneer zijn dag zal volkomen zijn, want bij God den Heere zijn duizend jaren als één dag. Maar wij moeten de teekenen der tijden verstaan, en bovenal, als wij mochten vreezen voor dien nacht der tyrannie en vervolging, den troost verstaan, die Da Costa zingen deed:

Op 's hemels wolken zal Hij komen
Die aan dien nacht een einde maakt,
Die in Zijn heemlen opgehoven
het troostwoord sprak: Wacht Mij, waakt.

Met hartelijke groeten en heilbede
uw toegenegen

MARNIX.

CORRESPONDENTIE MET REV. HOEKSEMA.

Van Rev. H. Hoeksema te Grand Rapids, Mich., U.S.A., redacteur van „The Standard Bearer" ontvingen we een brief, dien we wegens de Kerst- en oudejaarsdrukke (ter drukkerij) eerst nu kunnen plaatsen (we moesten enkele nummers in 't voren drukken). Hier volgt het stuk van Rev. Hoeksema:

Prof. Dr K. Schilder,

Redacteur, De Reformatie.

Hooggeachte Redacteur: —

Een klein plaatsje in uw blad, dat ook ten onzent nog gelezen wordt, naar aanleiding van een opmerking van Ds L. Doekes in het nummer van 2 Nov. 1946, zult U mij zeker niet weigeren.

Ik heb het oog op het volgende van de hand van bovengenoemden broeder:

„Het is de oude strijd, dien wij hebben te voeren: de strijd om de vastheid en heiligheid van Gods verbondswaarden en verbondszegelen, om de klare helderheid van de vragen, die de ouders hebben te beantwoorden bij den doop van ieder kind in de kerk. Over die duidelijke betekenis van Gods verbondswaarden is door de synodale theorieën een rookgordijn gelegd. En dienzelfden mist zien we ook in vele uitingen van onze geestverwanten in het buitenland. Dat alles is al verdrietig. Maar het ergste is, dat men ons tot op heden heeft gesmaad en gebrandmerkt, omdat wij het hebben durven opnemen voor de heldere opmerkingen van Afscheldenen als Wormser en Pieters (om van anderen, b.v. Hele-nius de Cock, maar te zwijgen)".

In een footnote bij het artikel lees ik: „Zoo b.v. bij Ds Hoeksema, doch ook bij zijn tegenstanders". Ik word dus ingedeeld bij die „geestverwanten in het buitenland", die een rookgordijn leggen over de duidelijke betekenis van Gods verbondswaarden.

Nu kan ik broeder Doekes wel verzekeren, dat wij niet behooren tot degenen, die de „vrijgemaakten" hebben gesmaad en gebrandmerkt.

Doch hierop heb ik het oog niet zoozeer.

Dat „rookgordijn" zit mij scheef. Het is juist niet mijn gewoonte om smoke screens te leggen over de waarheid. En ik zou gaarne willen, dat Ds Doekes mij een kans gaf om duidelijk te maken, dat, hetgeen hij ziet als rookgordijn en mist, niets anders is dan het klare licht van Gods Woord. Het kan immers ook zijn, dat wat iemand ziet als een rookgordijn, moet worden toegeschreven aan een cataract of staar van zijn oog. Of echter het een of het ander waar is, kan niet uitgemaakt worden door Wormser of Pieters, noch ook door onze Blijdenisschriften, die ons nu eenmaal geen duidelijke en volledige verbondsbegrip bieden, maar alleen door Gods Woord.

De algemeene opmerking van Ds Doekes biedt mij echter de kans, die ik zoek, niet. Laat de broeder, inplaats van zulke algemeenheden, waaraan ik

geen houvast kan krijgen, dus man en paard noemen. Laat hem precies zeggen, waar ik het rookgordijn gelegd heb, en uit de Heilige Schrift bewijzen, dat het metterdaad een rookgordijn is. Dan zal ik hem antwoorden. Zulk een discussie zou ten dienste van de waarheid kunnen strekken, en onze onderlinge verstandhouding kunnen bevorderen.

Ik beloof tevens, dat ik onze discussie, zou Ds Doekes op mijn verzoek ingaan, woordelijk in het Engelsch zal weergeven in ons blad, The Standard Bearer.

Ik twijfel er heelemaal niet aan, dat De Reformatie gaarne zulk een discussie zal opnemen. Het groote verschil tusschen de „synodalen" en de „vrijgemaakten" ligt immers daarin, dat de laatsten „on-gebonden" zijn? Dat wil dus zeggen: er is alle ruimte voor broederlijke bespreking van de verbondskwestie.

Mag ik eindigen met mijn hartelijke groeten, amice Schilder, aan U?

H. HOEKSEMA,
Grand Rapids, Mich. U. S. A.

We hopen ds Doekes over dezen brief het antwoord te geven. Wegens zooeven genoemden hinder heeft ds Doekes nog niets gelezen van Rev. Hoeksema's briefje. Voor ons zelf volstaan we thans met volgende korte opmerkingen:

1. Dat Rev. Hoeksema met ons wars is van het leggen van rookgordijnen, is, ik weet zeker bij ds Doekes, en ook bij mij, buiten discussie.

2. Dat we ook in Amerika worden aangezien voor remonstrantsch (een insinuatie, die voor rekening ligt van een verlegen en nu in laster zich vergetende synodalistische clan) is een feit; ook uit den naasten kring van Rev. Hoeksema is me dat door een besten vriend zoowel van hem als van mijzelf zwart op wit geschreven, als ook zijn meening.

3. Rev. Hoeksema zou op de vragen der synode van 1944, aan mij gesteld, evenzeer als ik NEEN geantwoord hebben. Want a) hij verfoeit haar „kerkrecht"; b) hij bestrijdt in zijn „De Geloovigen en hun zaad" de formule van 1905-1942; en de vraag der synode was, of ik beloofde NIETS te leeren dat NIET TEN VOLLE in overeenstemming was met die formule. Zoo dwaas en dom of-gemeen om op DIE vraag „Ja" te zeggen, zou Rev. Hoeksema evenmin als ik geweest zijn.

4. DAT is in geding. Niets anders. Wij hebben als kerken geen eigen verbondstheorie, geen eigen sacramentstheorie, geen eigen kerktheorie. Alleen de 3 formulieren. Ieder kan bij ons Heyns of Bouma of Hoeksema of Greijdanus of Schilder op bepaalde punten bijvallen en op andere afvallen.

5. Natuurlijk zullen we graag onzen vriend Hoeksema het woord geven en beantwoorden. We zien in zijn blad een christelijk protest tegen de andere amerikaansche organen, die zich zonder verstand hebben verkocht aan de V. U.-clan. Tot later dus.

K. S.

EEN SYNODAAL DOMINEE EN EEN BOEMERANG.

De synodale evang. pred. van 't evangelisatiebureau „het Zuiden", R. de R., een van de schorsende domine's bij de procedure Ds H. V., Den Bosch, was in polemiek gewikkeld met den Zeer Eerw. Pater Piket in het R.K. Weekblad „De Linie".

Hij had in 't evangelisatieblad „de Horizon" enkele kleine artikelen ten beste gegeven, betrekking hebbende op een Liturgischen dag, dien hij in de St. Jan te 's Bosch had bijgewoond, waarbij het kerkelijke gezag der R.K. kerk in het geding was gebracht. Zijn conclusie was, dat bij Rome het gezag van 't Woord der Schrift wijkt voor 't gezag der kerk.

In verband hiermede repliceerde Pater Piket in De Linie van 3 Oct. aldus:

„Het gezag van 't Woord der Schrift wijkt voor 't gezag der kerk. Dat zegt notabene de vertegenwoordiger van een kerk, welke zulk een dwingend leergezag uitoefent en dat, hoewel het slechts een feilbaar leergezag is. Een kerk, die nog kortgeleden Prof. Schilder uitwierp, ofschoon hij zich voor zijn opinie op 't Woord der Schrift beriep: een kerk, die bij monde van de laatste synode van Utrecht toelaatbaar acht, dat wat vorige synoden veroordeelden en waarom zij Prof. Sch. uitbanden. In een der laatste nummers van De Reformatie (24 Aug. 1946) schreef Prof. Schilder: In 1946 hebben ze prijsgegeven wat ze in 1944 als eeuwige waarheden betitelden.

Het onfeilbaar leergezag der Kath. kerk vindt Ds de R. onschrijfbaar; voor het feilbare weifelende, zich tegensprekende, maar toch dwingende en uitbannende leergezag zijner eigen kerk buigt hij zich gewillig".

In 't blad van 13 Dec. j.l. had Ds de R. gelegenheid zich dienaangaande te verdedigen. Zijn stuk maakt

een letwa
aanvalle
making
algemeen
zijn voor
„U he
weerscha
met Uw
lief. Has
een bitter
liever ni
Als U
wilt aan
ken, ho
de k
len d
acht
Voord
wijze zij
tot antw
alles rus
van den
anti-pap
Maar,
weging
gedachte
heeft ge
Schrj
wondt h
begaafde
op de m
tantsche
Roomscl
Hij tr
Eerw. m
op de sc
lanceere
waardoo
argelooz
Overig
sende D
een jaar
ook in a
eenige m
't kerke
gezegd
die 't o
toch in
In he
over he
een voo
evenals
diepste
Het
plek va
lanceert
geneesh
telaarsk
nog ter
lijk, dat
nauwke
De
werpt h
onderde
goeden
Sch. oo
schen d
Ziekie
Hoe
tische,
jammer
oordeel
zaak w
op gro
Bover
wille va
onnoedi
onze p
De r
beticht,
prot. br
voorlic
Maar
synoda
baar aa
nen go
De gi
Linie"
vrijgem
rang op
Want
den is
odium
hetgeen
waartoe
den ke
als kett
Bedro
met eig
worden
des ha
reforms
komen.
T.